

A jog- és társadalomtudományi szakosztály jelentése.

Tisztelt Közgyűlés!

Egy korrajzot olvastam volt a római tudományos élet ismeretéről, a hol különösen az volt előtérbe helyezve, hogy az írók és nyilvános fölolvasók úgy elszaporodtak és oly szenvedélyvel űzték a fölolvasásokat, hogy a hallgatóság valósággal menekült a fölolvasások elől.

A mi napjainkban is van valami a levegőben: a tudományos szellem, a dolgok lényegével való beható foglalkozás szükség-szerűsége mintegy megköveteli, hogy foglalkozunk a fölmerülő kérdésekkel.

Nálunk azonban egyelőre a tudományos írók, a nyilvános fölolvasók még nem tekinthetők elszaporodottnak, sőt határozott nehézséggel kell megküzdeni, hogy az egyes kérdésekkel tudományosan, vagy a gyakorlati élet szempontjából foglalkozó felolvasásokat megnyerhessük.

Szakosztályunk — elnökünk tapintatos és mindenre figyelő irányítása mellett — megtalálta azt a helyes középutat, a melyen haladva a tudományos fölolvasók élénk érdeklődését fölkellette és tudományos előadásaink hallgatóságát is mind jobban működési körébe vonja.

Örvendetesen jelenthetem, hogy dr. Róth Hugó ügyvéd szakosztályunk tagjaként az EME. alapítótagjai sorába lépett. Remélhető, hogy szakosztályunk tagjai közül a jövőben többen fogják ezt a dicséretes példát követni.

I. Tudományos előadások.

1. A mult évi programm csekély eltéréssel megvalósult. Az 1912—13. évi cyklusban megtartott előadások:

1. 1912. november 30-án: Dr. Finkey Ferenc.
2. 1912. december 7-én: Dr. Kiss Géza.
3. 1913. január 18-án: Dr. Menyhárh Gáspár.
4. „ január 25-én: Dr. Kenyeres Balázs.
5. „ február 2-án: Dr. Boér Elek.
6. „ „ 8-án: Dr. Navratil Ákos.
7. „ „ 15-én: Dr. Kolosváry Bálint.
8. „ „ 22-én: Dr. Deák Albert.
9. „ márczius 1-én: Dr. Somló Bódog.
10. „ április 12-én: Dr. Borbély Sándor.
11. „ november 22-én: Dr. Meltzl Balambér: Az ó-babyloni perrend.
12. 1913. november 8-án: a) Dr. Bochkor Mihály: Az ősz indus jog és Manu törvénykönyve s b) Dr. Büchler Pál: Manu törvénykönyvének fordítása az eredeti szanszkrit nyelvből.

2. Az 1913—14. évi ciklusra esőleg előadást tartottak:

a) 1913. december 6-án: Horváth Emil dr.: A parlamenti választói jogról; b) Dr. Horváth Jenő: Az európai koncert küzdelmei; c) Dr. Réz Mihály: Bosznia és Hercegovina közjogi helyzete.

Legközelebb előadást fognak még tartani: Dr. Biró Balázs és Dr. Kiss Géza szakosztályi tagok.

II. Szakosztályi kiadmányok.

Tudományos előadásaink a kiadmányok által mind szélesebb és szélesebb keretekben válnak ismeretesebbé s a szaklapok is mind inkább foglalkoznak szakosztályunk működésével.

A Jogállam 1913. évi 2. füzetében kiadmányunkat ekként méltatja:

„Kolozsvár jelentősége nem merül ki abban, hogy Erdély művelődési és tudományos központja, e városban többet kell látnunk: Kolozsvár délkeleti Magyarország nemzeti jellegét, kulturáját, a magyar állammal való benső egységét tartja fenn és védelmezi a nemzetiségek centrifugális törekvései ellen.

Erdély három-négy millió román lakossága Bukarestben keresi kulturája főhelyét, a szász nemzetiség hajlandó meghúzódni ősi kis városaiban, a melyek kétségkívül sok becses emléket őriztek meg az ezredéves Magyarországnak s abban méltánylandó szerepet tölthettek be mindenkor.

Sokszorosan növekedik tehát a fontossága annak, hogy Erdély egyetlen művelődési góczpontja, a mely az irodalom, művészet, tudomány haladását követni tudja, rendíthetetlenül a magyarság *nemzeti eszményeit* szolgálja.

Az előttünk fekvő könyv olvasása közben első sorban ez a kissé érzelmi momentum lesz urrá rajtunk. Öröm fog el bennünket, hogy Magyarország kisebbik fővárosa ily magas színvonalú és országos jelentőségű tudományos testületet volt képes megteremteni és két évi ily tartalmú munkásságáról tud beszámolni.“

A többi szaklapok és a napi sajtó is nagy elismeréssel méltatták szakosztályunk munkálkodását.

Legújabbban a „Turáni Társaság“ fordult az E. M. E.-hez, hogy kooperációra bírja, mivel az asszír s szumir nyelv, *jog* és művelődési viszonyok feltárása, valamint a fajrokon népek ismeretése terén kifejtett állandó, értékes munkáját a Turáni Társaság különös becsben tartja.

Eme tények méltó elismerésül szolgálhatnak azért a fáradságért, a mit szakosztályunk minden egyes működő tagja kifejtett. Buzdító arra, hogy munkásságunkban nem szabad lankadni, hanem a *helyesnek, közérdekűnek* jelentkező cél felé kitartással, fokozott energiával kell haladni.

Az elmúlt ciklus előadásait a szerkesztő bizottság most ren-dezi sajtó alá és pedig akként, hogy:

Dr. Bochkor Mihály előadása és Manu törvénykönyve egy füzetben külön és a többi előadások egy füzetben megint külön fognak megjelenni.

A szakosztály határozatához képest 300—300 példányban fognak megjelenni, amiből a tagoknak és tiszteletpéldányul 250 pld. lesz igénybe véve és csak a többlet fog könyvpiacra kerülni.

Itt kívánok rátérni arra, hogy a nagyméltóságú m. kir. kultuszminiszter úr 1913. V/30-án 520/913. szám alatt (100/913) 2000 korona segélyben részesítette szakosztályunkat azzal a meghatározással, hogy e két ezer korona felerészben az 1911/912. évi; másik fele az 1912/1913. évi szakosztályi előadások *kiadására* és az előadók díjazására lesz fordítandó. Ezzel az összeggel és a szakosztályi átalánynak 1913. évi maradványával kívánjuk fedezni a sajtó alá kerülő kiadványunkat és az előadói tiszteletdíjakat.

Az 1913/914. évi ciklus kiadásaira az államsegély utalványozását kérni fogjuk különös tekintettel Manu törvénykönyvének kiadására.

A kiadások fedezetére van ezidő szerint:

a) államsegélyben — — — — — 2000 K — f.

b) szakosztályi átalánymaradványban 1295 K 20 f.

A nyomdai költség fedezetén fölül maradó összeget aránylagosan az előadók között fogjuk felosztani.

III. Iskolán kívüli oktatás

A kereskedők szabad iskoláját szakosztályunk legutóbb az 1910/11. évben rendezte volt.

A folyó 1913/14. évben ez iskola újból megnyitandó lett volna, azonban ennek eleddig legyőzhetetlen akadályai vannak.

A kultuszminiszter 1910. V/28-án 40988. sz. alatt új szervezeti szabályzatot dolgozott ki.

Szakosztályunk fölterjesztésére az országos szabadoktatási tanács útján azt a választ kaptuk, hogy *szabadoktatási jellegű* működésünk a kereskedelmi tanfolyamokra fennálló szabályok keretén kívül esik s ez okból az iparoktatási főigazgatónak 741/913. sz. értesítése szerint csak abban az esetben tarthatnánk 500 K. segélyre igényt, ha a „Kereskedők Szabad Iskoláját“ az említett 40988/910. számú rendeletnek megfelelően szerveznők.

A kultuszminiszter úr pedig abból az okból tagadta meg a segélynyújtást, mert a kereskedők szabad iskolájában folyó tanítás nem vonható az *általános ismeretet terjesztő* szabadoktatás körébe.¹

A szakosztály választmánya (az 1914. 1/9-én tartott ülésben) dr. Biró Balázs ügyvéd indítványára kimondotta, hogy „A Kereskedők Szabad Iskolája“ az eddigi keretekben az 1914/15. tanévben megnyitandó lesz.

Kimondotta, hogy a kolozsvári kereskedőkhöz, bankokhoz és a kereskedelmi iparkamarához anyagi támogatásért fölhívást intéz.

¹ L. 1912. évkönyv 88. lapján.

Kimondotta, hogy a tanfolyam megnyitása céljából az előmunkálatok mielőbb megindítandók s az elkészített tervezet a helyi viszonyok megfelelő ismertetése mellett a kereskedelemügyi miniszteriumhoz fölterjesztendő s ezekre való figyelemmel a segélyezés kérelmezendő.

A mélyen tisztelt közgyűlés a választmány ez intézkedéséhez hozzájárulva, egy nagyfontosságú helyi actió eredménydús fejlesztését mozdítja elő.

A szakosztály elnöksége a kifejtett irányban a szükséges intézkedéseket sürgősen meg fogja tenni.

IV. Népszerű ismeretterjesztő előadások.

Az 1913/914. évszakban a következő program alapján folytatjuk az ismeretterjesztő előadásokat.

A) Egyes előadások :

1913. november 14-én. *Dr. Konrádi Dániel* egyetemi magántanár :
a) Az állatok szerepe a fertőző betegségek terjesztésében ;
november 21-én. b) A száj szerepe a fertőző betegségek terjesztésében ;
november 28-án. *László Gyula* unitár. főgimn. tanár : Miképpen lehet az ipari munkások egészségét védeni ?
december 5-én. *Dr. Varju János* r. kath. főgimn. tanár : A sajtó és a társadalom ;
december 12-én. *Seprődi János* ref. főgimn. tanár : A magyar népdalról ;
december 19-én. *Hangay Oktáv* keresk. akad. tanár : Az édesítő anyagokról ;
1914. január 16-án. *Dr. Rosnyay Dávid* az Erd. Pártfogó-Egyesület titkára : A gyermekvédelem a büntetőjogban és a rendőrség ;
január 23-án. *Hüber Imre* r. kath. főgimn. tanár : a) A földgázzal (vetített képekkel) ;
január 30-án. b) A kőszó a természetben és az ember háztartásában (vetített képekkel) ;
február 6-án. *Dr. Biró Balázs* ügyvéd, egyet. magántanár : a kolozsvári czéhekről ;
február 13-án. *Dr. Pordea Gyula* ügyvéd : A váltó és annak szerepe a gazdasági életben, különös tekintettel kisiparunkra ;
február 20-án. *Asztalos Károly* polg. isk. tanár : A művészet és ipar ;
február 27-én. *Dr. Tóth György* kir. törvényszéki bíró : A háború és az ipar.
- Ezek az előadások a F. J. Tudományegyetem I. emelet IV. sz. termében tartatnak (Farkas-u. bejárat) este $1/28-1/29$ órakor.

B) A polgári perrendtartásnak

az iparosokra és kereskedőkre vonatkozó fontosabb rendelkezései. (3 előadás).

Előadók: 1. *Dr. Bíró Balázs* ügyvéd, egyet. magántanár.
2. *Dr. Tóth György* kir. törvényszéki bíró.
3. *Dr. Pordea Gyula* ügyvéd.

Az utóbbi előadások *helye és ideje* később fog meghatározatni.

A szabadoktatási tanács 280 K. segélyt helyezett kilátásba. Az eddig megtartott előadások látogatottsága tekintettel arra, hogy előadásaink tárgykörüknél fogva vetítéssel nem kísérhetők — csökkenő irányzatot mutat. A mozgófénykép színházakkal a reklámnélküli előadások nem bírják a versenyt. Ez általánosságban észlelt jelenség s a mi előadásaink sem képeznek kivételt a mozi hódításával szemben.

IV. Néphivatal.¹

A néphivatal azt a hivatást, a mely a szegény és tudatlan néposztály ingyenes jogi tanácscsal ellátásában áll, 1913. év folyamán is kellő buzgósággal teljesítette. Minden egyes hozzáforduló félnek ügye természetéhez képest segítségére volt jogai megvédésében, kérelmei elérésében. Ha pedig az ügyállásából azt látta, hogy annak megindítása, tovább folytatása a félre morális, vagy existenciális hátrányokkal jár, az illetőt a reá nézve hátrányos lépések megtételéről meggyőzéssel lebeszélni igyekezett.

Sajnos, egy téren a hivatal ténykedése a legtöbb esetben csak az illetőnek megvigasztalására, a további életküzdelemre való bátorításra szorítkozhatott. Ez a tér a *segélyezés*. Számos eset merült fel ugyanis, midőn egyesek azért fordultak a hivatalhoz, hogy nyomorúságán segítsünk. Ily esetekben Kolozsvár városához fordultunk, mely a városban illetékes szegényeket anyagi erejéhez képest havi 4—6 kor. segélyben részesítette is; oly esetben azonban, ha az illető nem volt kolozsvári illetőségű, bizony tanács-talanul állottunk. Számos esetben vitás az ily nyomorban sinylődők illetősége és az ilyenek illetősége elismerésétől minden község irtózik, mert annak elismerése súlyos terheket ró a községi pénztárra. Az ilyen esetekben munkaalkalom szerzése, vagy a könyöradomány az az eszköz, a mivel a nyomorban sinylődőt támogathatnak. A munkaszerzést mindenkor megkíséreljük, azt azonban, hogy az illetőnek éhségét lecsillapítsuk, vagy neki éjjeli pihenőhelyet biztosíthassunk, minthogy városunkban oly intézmények, melyek a szegénységet rendszeresen leküzdeni igyekeznének, nincsenek, el nem érhetők.

A Néphivatal vezetője Dr. Pavlik Sándor a város polgár-

¹ E jelentést az ügyrend értelmében Dr. Pavlik Sándor tb. főjegyző, a néphivatal vezetője állította össze.

mestere meghívására az év október havában résztvett azon a tanácskozáson, melyen a helybeli jótékony-egyletek működése sikerének emelésére a jótékony-egyletek contactusba hozása proponáltatott. Akkor az ott elnöklő helyettes polgármester úrnak saját személye részéről egy beadványt is nyújtott át, melyben kifejtette a szegény-segélyezésnek az illetőségi törvényi rendelkezések megköti intézkedései folytán napról-napra felmerülő nehézségeit, javaslatot tett arra, hogy a törvény ezen rendelkezései módosítása végett a város éljen felirati jogával, javaslatot tett arra, hogy a városban, annak külterületén egy szegénytelep létesíttessék, amelyben a segélyezés első sorban a foglalkoztatásra lenne alapítva, felemlítette, hogy a jótékony-egyletek működését is hajlandó volna támogatni azzal, hogy a segélyezendőkről információkat szerezne be és adna az egyesületeknek. Ezt a beadványt a helyettes polgármester úr kézhez vette, a fentemlített tanácskozó értekezleten, azonban épen a benyújtó kérelmére nem tárgyalatott, nehogy a jótékony-egyletek kapcsolatba hozásának kérdésére zavarólag hasson.

A Néphivatal ügyforgalma 1913. évben a következő volt:

Közigaztási ügy	--- -- -- -- -- -- -- --	105
Jogi ügy	--- -- -- -- -- -- -- --	178
Adóügy	--- -- -- -- -- -- -- --	60
Administratívó ügy	--- -- -- -- -- -- -- --	2

Összesen: 345

Az ügyforgalom terén bár nem jelentékenyen, de mégis visszaesés mutatkozik, a mennyiben 1912. évben 406 ügy nyert a hivatalban elintézését.

Megállapítható azonban az, hogy bár a mióta fenáll a Néphivatal 1913. évet kivéve évről-évre emelkedőben volt az ügyforgalom, mégis ez a forgalom nem látszik kielégítőnek.

Ha azt mondhatnók, hogy a pauperismus városunkban és környékén csökken, ha azt mondhatnók, hogy a nép jogi érzéke oly fejlődött, hogy nem szorul reá intézményünkre, ez esetben az ügyforgalom stagnálásával nem kellene komolyan törődnünk. De mert sajnos, az 1912—13. évek köztudomásulag és 1913. különösen a nyomorúság évei voltak és mert napról-napra látjuk azt a sötétséget, a melyben a mi népünk él, akkor a hivatal ügyforgalmának stagnálásával igenis foglalkoznunk kell. Ezt a stagnálást egyrészt annak tudhatjuk be, hogy a mint fentebb említve volt, segélyt nemcsak a Néphivatal nem nyújthat, de a város is nélkülözi a rendszeres szegényügyi intézményeket, másrészt pedig azért nem nő az ügyforgalom, mert a zugirások még mindig karmaik közt tartják azokat, a kiből egyetlen koronát kizsákmányolhatnak.

Az ügyforgalom ezen stagnálása indította a hivatal vezetőségét arra, hogy röpczedulákat állított elő, s azt a nép között terjeszteni igyekszik. Ezeken a czedulákon meg van írva, hol és mikor vehetik igénybe a hivatalt. Ezeken kitanítjuk arra is a

közönséget, hogy a hivatal kívánatra a hozzáfordulóknak leveleket is felolvas és megír. Persze erről az frástudók szereznek tudomást, de általuk beszivárog a nép közzé is ez a hír és előbb-utóbb a nép ügyes-bajos dolgait a levelezés terén is mi fogjuk lebonyolítani.¹

Kérelemmel éltünk ezenkívül az igazságügyminiszter úrhoz és általa a belügyi- és pénzügyi miniszter urakhoz, hogy oly értelmű rendelkezést bocsátana ki a kormányzata alá tartozó hatóságokhoz, miszerint azok — azért, hogy a Néphivatalról minél szélesebbkörű néprétegek szerezhessenek tudomást — a szegénysorsúnak látszó felek részére kibocsátott kiadványokra nyomassák reá a Néphivatalnak részükre megküldendő bélyegzőjét. E bélyegzős feljegyzés a hivatal hollétéről és hivatalos óráiról, s arról, hogy szegény embereknek ingyen ad jogi tanácsot, igen alkalmas a közönséget fölvilágosítani.

A hivatal tanácsadói ma is azok, kik a hivatal beállításakor erre felkérettek: dr. Pordea Gyula és dr. Török István ügyvédek, dr. Wertheim Mór és dr. Gaál Zsigmond pénzügyi és dr. Marinka Lajos és dr. Pavlik Sándor közigazgatási tisztviselők.²

A néphivatal költségvetési tételei 1914. évre.

Bevételek:

Maradvány	--- --- --- ---	756 K 97 f.
Államsegély	--- --- --- ---	3000 K — f.
		<hr/>
		3756 K 97 f.

Kiadások:

Személyi kiadások	--- --- ---	1920 K — f.
Dologi kiadások	--- --- ---	1836 K 97 f.
		<hr/>
		3756 K 97 f.

V. Tüdőbeteg gondozó-intézet.

Az 1913 február 8-án tartott szakosztályi közgyűlés az elnökséget megbizta, hogy az ugyanakkor elfogadott ügyrend értelmében a dispensaire-hölgybizottságot megalakítsa.

Az elnökség e megbízatásnak megfelelően, 1913. február 17-re alakuló gyűlést hívott egybe, a melyen Kolozsvár hölgytársadalmának a jótékonyág terén kiváló sikerrel működő és minden czélért lelkesedni tudó tagjai szép számban jelentek meg. Az alakuló gyűlésen az elnöki tisztet dr. Farkas Lajos szakosztályi elnökünk látta el.

Elnöki megnyitásában meggyőző közvetlenséggel és meleg szívvvel ecsetelte az emberi társadalomnak a tüdőbetegséggel szem-

¹ A röpczedulák hatása az 1914. évben már megnyilvánult, a mennyiben az ügyszámok aránylag magasra szöktek.

² A bánffyhunyadi néphivatal működését még meg sem indította, úgyhogy ezirányú szervező munkálkodásunk teljesen céltalan. A vidéki kisebb központok nem alkalmasok arra, hogy a népjóléti intézmények áldásos működésüket ide kiterjeszthessék.

ben való helyzetét és a tüdőbetegeknek a társadalomban való veszélyes és veszélytelen elhelyezkedését.

Rámutatott arra a jelenségre, hogy minő meggondolás nélkül érintkezünk a tüdőbetegekkel, a míg nem tudjuk, hogy valaki tüdőbetegségben szenved és azután minő borzongás és mindenféle jogosulatlan félelem fogja el a közönség nagyrészét, mihelyt tudja, hogy valaki tüdőbeteg. És itt rátért arra a szent legendára, hogy a midőn az Ur Jézus egy alkalommal útjában egy döglött kutyát talált és az őt kísérő tanítványok orrukát befogva, undorral kerülték ki, az Údvözítő csendesen megállott és elmerülve szemlélte. Azután a tanítványok felé fordulva így szólt: „Miért undorodtok, nézzétek szegénynek milyen *szép fehér* fogai voltak“.

Valóban úgy van — folytatta az elnök — a természetnek nincsen csunya dolga. Ha szeretettel fognak önök is a gondozó szegény betegeinek hajlékában megjelenni, meg fogják ott találni a *szépet* is a szenvedő embertársban: az *embert*, a mint megtalálta a magyar király-leány: Szent Erzsébet is az ő fekélyes betegeiben.

A hölgybizottság nemes idealismussal és szeretettel meg fogja találhatni a tüdőbetegség elleni küzdelemben azt, a mi ebben a nagy és a nemzeti erő szempontjából kitarásaiban ma meg sem mérhető munkában szép és gyönyörűséges.

Utalt a jelenlevő hölgyek ismert áldozatkészségére, altruisztikus munkálkodására és meleg emberbaráti szeretetére, a melyek a legnagyobb garantiát nyújtják a tekintetben, hogy a hölgybizottság feladatát a legnagyobb sikerrel fogja megoldani.

II. A nagy tetszéssel fogadott elnöki megnyitó után *dr. Filep Gyula* egyetemi magántanár, vármegyei főorvos tartotta meg nagyértékű előadást: a tüdőbeteggondozás fontosságáról.

III. Ezt követőleg elnök fölkerésére titkár ismertette a hölgybizottság megalakítására vonatkozó előzetes értekezletek eredményeit s ezután a választások egyhangúlag a következőleg ejtettek meg:

Díszelnökök: Br. Bánffy Zoltánné, br. Bánffy Ernőné, br. Jósika Samuné, Neuberger Zsigmondné, br. Wesselényi Miklósné (ifj.).

Ügyvezető elnökök: Báró Bornemissza Eleménné, Hirsch Adolfné.

Alelnökök: Dr. Óvári Eleménné, Peielle Róbertné.

Ellenőr: Dr. Csernátony Gyuláné.

Szaktitkár: az intézet orvosa.

Hölgytitkár: Dr. Steiner Pálné.

Ügyvezető-t.: Harmath Győző dr.

Elnök üdvözölte a megválasztott tisztikart és ezzel a dispensaire-hölgybizottságot megalakultnak jelentette ki.

IV. Ügyvezető elnök: Báró Bornemissza Eleménné az elnöki széket elfoglalta.

A hölgybizottság kívánságára jegyzővé választott: dr. Somodi Andor városi fogalmazó.

Ugyancsak a hölgybizottságnak 1913. október 9-én tartott ülésében jegyzővé választott: Pogány Elza úrleány és a pénztárnokságra megnyertük Ferenczy Gyula bankigazgató urat. Ezzel a tüdőbeteggondozó-intézet szervezete teljessé válván, a jövő fogja megmutatni, hogy társadalmunk ezt az országos actiót mily mérvben tudja helyileg kifejleszteni.

Mi a legnagyobb reménnyel nézzük azt a fenségesen szép társadalmi ténykedést, amely már is jótékonyan érezteti hatását és anyagiakban is nem várt eredményeket ért el.

Szakosztályunk e helyen is a legnagyobb és legőszintébb köszönetnyilvánítást kívánja kifejezésre juttatni a hölgybizottság fáradhatatlan munkássága elnökségének, választmányának és a munkában részt vett minden egyes tagjának a nemescélú munkában kifejtett buzgóságért és ügyszeretetéért.¹

A dispensaire működéséről csak örvendetes tényekkel számolhatunk be.

Az 5000 korona évi államsegély felemelése — tekintettel arra, hogy az országban nagy számban állítottak fel tüdőbeteggondozó intézetek — elérhető nem volt.

Kolozsvár sz. kir. város közgyűlése azonban nemes megértelessel a 2000 kor. segélyt 1913. évtől kezdve 3000 koronára emelvén föl, anyagilag passiv helyzetbe nem jutottunk.

Kolozsmegye is évi 200 korona segélyt biztosított a tüdőbeteggondozó intézetnek s a 881/914. B. alispáni utalvány alapján az első 200 koronát már meg is kaptuk.

A hölgybizottság lelkes tevékenysége a legnagyobb biztosítékot nyújtja, hogy fokozatos fejlesztés mellett anyagi zavarokkal nem fogunk küzdeni.

Az intézet vezetését a belügyi kormány 1913. szeptember 26-án br. Müller Kálmán orsz. bizottsági elnök útján fölülvizsgáltatta. A fölülvizsgálatnál a kiküldött kormánybiztost szakosztályi elnökünk kalauzolta. A vizsgálat a legnagyobb megelégedés és elismerés kifejezésre juttatásával végződött. Ezáltal a vezető orvosnak a szakyszerű vezetésért a legnagyobb erkölcsi elismerést juttatta. Ehhez szakosztályunk is a legkétségesebben csatlakozik.

II. Az orvosi titoktartás szempontjából az 1913. év érdekes forduló pontot jelent. A tények kényszerítő hatása minden theoriát megdőnt.

A francia orvosi akadémia öt évi tárgyalás után kimondotta, hogy az orvos, aki betegén tuberkulózist diagnosztizál, nem vét az orvosi titoktartás ellen, amidőn ezt a hatóságnak tudomására hozza.

Az orvosi akadémia kimondotta, hogy:

a) fontos államérdék, hogy a tüdővész minden esete kötelezőleg bejelentessék.

¹ A munkásság részletes ismertetése a hölgybizottság választmányának jelentésébe tartozik s így arra nem terjeszkedhetünk ki.

b) A bejelentés felvételére s a prophylaxis szabályainak végrehajtására külön orvosi hatóságot kell szervezni, amely azonban *hivatali titoktartás kötelezettsége* mellett jár el.

3. A bejelentés után kötelessége a közhatóságnak, hogy a szegénysorsú tüdőbetegekről kellően gondoskodjék és családját segítse.

Magyarországon a 191049/913. VII. b. sz. belügyminiszteri rendelet intézkedik a tüdőbetegek kötelező bejelentéséről és a lakás fertőtlenítéséről.

A dispensaireknek bár kifejezett hatáskör nem jutott, de a működés köre által adva van a tevékenység iránya és köre.

Szakosztályunk hálás köszönetét nyújtja a dispensairebizottság minden egyes tagjának, a dispensaire vezető orvosának és az intézet fáradhatatlan személyzetének azért a szép eredményért, amelyet az intézet rövid fennállása után a múlt évben is elért.

Kimutatás a dispensaire 1913-ik évi összes működéséről. Új jelentkező: 329; helybeli: 278; vidéki: 51; ismét jelentkezett: 4016; összes betegforgalom: 4345; köpetvizsgálat pozitíves: 26; negatíves: 169; kétséges: 7; köpetet nem hozott: 127; tbc nyílt: 166; tbc. zárt: 115; tbc. I. fokú: 178; tbc. II. fokú: 89; tbc. III. fokú: 14; nem tbc.: 32; fizikális vizsgálatra nem jelent meg: 16; családi vizsgálatok száma: 32 (109 taggal); I-ső ancettőri látogatás: 180; ellenőrző látogatás: 75; szociális viszonyok jók: 70; tűrhetők: 88; rosszak: 97; természetben segítettek száma: 350; tejutalvány száma: 353; rizsliszt utalvány száma: 127; húsutalvány száma: 146; segélyutalvány összes száma: 626. Kiosztatott: 5003 l. tej; 380 klg. rizsliszt; 2103 adag hús; specifikus (oltásos) kezelésben részesült: 41; specifikus oltás eszközöltetett: 191; gyógyszersegélyezésben részesült: 181; gyógyszersegélyezés történt: 277; az eszközölt köpetvizsgálatok száma: 275; az eszközölt vizeletvizsgálatok száma: 287; fertőtlenítő szer adatott: 1729; hatósági fertőtlenítés eszközöltetett: 58; kórházi elhelyezés: 30; az országos betegápolási alap terhére történt rendelések száma: 2813.

II. *A dispensaire* 1914. évi költségvetése:

Bevételek: 1. Allamsegély 5000 kor.; 2. Városi segély 3000 kor.; 3. Vármegyei segély: 200 kor.; 4. Hölgybizottsági gyűjtés és egyéb átmeneti bevételek: 3543 kor. 20 fillér; 5. Maradvány circa 1333 kor. 33 fillér. Összesen: 13076 kor. 53 fillér.

Kiadások: 1. Leltári tárgyakra 400 kor.; 2. Adminisztrációra 6750 kor.; 3. Segélyekre 2600 kor. Összesen: 9750.

Szakosztályunk működési köre a tudomány művelése mellett a jelenkor kivánalmainak megfelelő szociális tevékenység terén is megtalálta azt a mezőt, amelyen a magyar kultúra megerősödését sikerrel munkálhatja.

Azt hisszük, hogy az E. M. E. a mi viszonyaink közepette az által támogatja leghelyesebben a magyar kultúra ügyét, ha központosított szervezésében helyet talál mindaz a tevékenység, amely direct, vagy indirect működésével ebben a hazarészben a magyarság eszméjét, megerősödését és a magyar állam kulturális feladatainak megvalósítását van hivatva szolgálni.

Szakosztályunk az E. M. E. kebelében oly intézményeket valósított meg, amelyek a kor kivánalmaiként amugy is létre jöttek volna. De ez intézmények által az E. M. E. — anélkül, hogy

eddiggi céljaiban gátolva volna — kifelé, a nagyközönség előtt megnőtt, vagyis ma sokkal többek előtt ismert tényező, mint volt a szakosztály működésének megkezdése előtt.

Szakosztályunk működése segített fölfokozni azt az érdeklődést, amely az utóbbi években az E. M. E. felé fordult.

Ez az érdeklődés, hogy mit jelent, azt leginkább akkor értékelhetjük, ha figyelembe vesszük, hogy a túlfajlett központtól távol eső erdélyi részekben a magyarság nélkülözte a magyar szociális és tudományos élet irányítására alkalmas decentralizált szervezet.

Az E. M. E.-nek muzeális céljai mellett e hazarészben ez a legtermészetesebb hivatása s ennek keretében szakosztályunk a jog- és társadalomtudományok elméleti és gyakorlati művelésével rövid fennállása óta a magyar kultúra munkálásának hatékony tényezője volt és az kell, hogy legyen a jövőben is.

Dr. Tóth György.